H Ü V I T U S F O N D

Hr Mihkel Oviir
Riigikontrolör
Riigikontroll
Narva mnt. 11a, 15013 Tallinn

29.04.2003, nr. 1-6/348

Ref.: Kontrolliaruande nr 2-4/03/19 eelnõu, 16. aprillist 2003 "Hüvitusfondi majandustegevus; koostaja Saima Strenze (edaspidi nimetatud kui "Kontrolliaruande eelnõu");

Käesolevaga esitab Hüvitusfond (likvideerimisel) alljärgnevad kommentaarid Kontrolliaruande eelnõu sisu osas:

1) 1.2. Ülevaade laenude ja muude nõuete provisjonidest.

20.11.2002 seisuga provisjonide põhjal auditeerimise perioodi (2002 - 2003 I kv) laenutegevusele (juhatuse tegevusele) hinnangu andmisest /lk. 7, neljas lõik ülevalt/

20.11.2002 seisuga koostatud provisjonide tabeli põhjal järelduse tegemine 2002 aasta laenu tegevusele on põhimõtteliselt vale, kuna antud tabelis toodud allahindlused (*sh tabelis toodud madalad hinded, mis vajaksid seoses enamuse projektide refinantseerimisega ümbervaatamist*) laenuprojektidele on 90% ulatuses moodustatud juba 1998.a lõpus ning kandunud aasta aastalt edasi kuni tänaseni (vt LISA – Hüvitusfondi provisjonide muutumine aastate lõikes). 1998 a-le järgnenud perioodil on tulemused tegelikkuses pidevalt paranenud - teenitud tulu arvel on kaetud 1998 lõpus arvestatud kahjum ja jõutud kokkuvõttes märkimisväärsesse kasumisse.

Hüvitusfondi juhatus on (likvideerimismenetluse eesmärgist lähtuvalt) võtnud juba alates 2002.a algusest suuna laenuportfelli vähendamisele, et likvideerimise alguseks oleks suurem osa laenuportfellist refinantseeritud või müüdud. 20.11.2002 seisu kajastavas provisjonide tabelis toodud näitajad on laenuportfelli allesjäänud projektide kohta, millest 90% moodustasid 1998.a. allahinnatud madalama kvaliteediga nõuded. Seega võib tabeli põhjal andmeid adekvaatselt tõlgendamata (tausta hindamata) jääda mulje nagu oleks madalad hinnangud tabelis toodud projektidele ning kõrge allahindluste % tekkinud 2002.a.

Tegelikkuses on allahindlused 2002.a jooksul 32 miljoni krooni võrra vähenenud ja intresse on teenitud 27,6 miljonit krooni, mis näitab, et laenutegevus on olnud edukas. Seega ei ole õige anda juhatuse tegevusele hinnangut investeeringute koondhinnet aluseks võttes. Selle asemel tuleks vastava hinnangu andmisel vaadelda

PÄRNU MNT 15
10141 TALLINN
REG. NR. 01253909

TELEFON (2) 665 1800
FAKS (2) 665 1801

ARVELDUSKONTO
10052032210000
EESTI ÜHISPANK
KOOD 401

RIIGIKONTROLL
Kuupäev Reg nr
12.05.2003 2-7.4-TR/03/474-2

likvideerimismenetluse eesmärkide täitmist, majandusliku tulu teenimise ja varasemate perioodide kahjumi katmisega seotud ülesannete täitmist.

Samas eelmiste perioodide kahjumi ja eelmise juhatuse tegematajätmiste veelkordne ülerõhutamine (sellisele järeldusele jõudis Riigikontroll ju 1999.a, mil anti hinnang varasema tegutsemisperioodi kohta, mis aga kardinaalselt eristub ca 4-aastasest lõpuaastate perioodi tegevusest) auditi eesmärkide ja antud auditeerimisperioodi kontekstis heidab meie hinnangul ebaõiglaselt varju Hüvitusfondi juhtkonna tegevusele viimastel aastatel. Siin on väga oluline teha vahet nö varasemal ja hilisemal perioodil, milliseid üksteisest eraldab 1998.a lõpus asetleidnud vana juhatuse tagasikutsumine ja uue nimetamine. Ääremärkusena olgu lisatud, et Hüvitusfondi nõukogu hinnang nö uue juhatuse (alates 2002.a novembrist-likvideerijate) tegevusele on positiivne.

Uue juhatuse üks ülesanne oli ka varasema perioodi tegevuse selgitamine (EÜP forwardite uurimine jmt) ja nii objektiivsetel (väärtpaberituru dramaatiline langus 1997.a lõpus) kui subjektiivsetel (varasema juhatuse poolt tehtud vead, millele Riigikontroll toonase auditi tulemusel ka viitas) põhjustel tekkinud kahjumi katmine. Sellega on uus juhatus majandusnäitajatele ja algatatud menetlustele tuginedes korralikult hakkama saanud. Tegevuse lõpetamise faasis ehk ajal, mis järgnes fondi lõpetamise aja kindlaksmääramisele seadusemuudatustega (11. oktoobril 2000 vastuvõetud ja 25.10.2000 presidendi poolt väljakuulutatud "Hüvitusfondi seaduse muutmise seaduse" §25), on ka tegevuse suunad vastavalt likvideerimismenetluse eesmärkidele muutunud. See faktor on sisuliselt mõjutanud ka investeeringute kajastamist, mistõttu on väga oluline selgitada vastavate näitajate kujunemist. Lõppjärgus investeeringute koondhinne ei väljenda enam adekvaatselt hinnangut juhatuse tegevusele 2002.a.

2) AS Werol Tehased provisjoneerimisest. Aktis on toodud, et "Rekapitaliseerimise vajadusele olevat viidanud ..." /lk.8, ülevalt kuues lõik/, millest võib jääda mulje, nagu oleks fondi töötajad põhjendanud kapitaliseerimise vajadust faktidele tuginemata. Samas on nimetatud vajadusele viidanud Põllumajandusministeerium enne Vabariigi Valitsuse korralduse vormistamist toimunud läbirääkimiste käigus avaldatud kirjalikes seisukohtades.

3) 1.3.2. AS Lõunatööstus. Tänaseks on Hüvitusfondi 1,049,360.40 krooni suurune nõue V. Kolbakovi pankrotiprotsessis vähenenud 399,360.40 kroonini seoses asjaoluga, et 650 000.00 kr. laekus I. Ressar'ile kuulunud (V. Kolbakovi valduses oleva) maja müügist (tehing toimus 16.04.2003; müügisumma laekus Hüvitusfondi kontole 24.04.2003). Lähtuvalt ülaltoodud faktidest vajaks kaasajastamist lk.9, ülevalt neljas lõik.

4) 1.3.3. AS WT Tärklisetööstus /lk 9, p.1.3.3 kolmas lõik/. Hüvitusfondi hinnangul ei ole nõukogu oma pädevust ületanud esindajate määramisega AS WT Tärklisetööstus nõukogusse, kuna kaudselt (AS Werol Tehased kaudu) omas fond nimetatud ühingus osalust ning omas seega põhjendatud huvi ühingu majandusliku tegevuse edukuse osas ja sellega oli põhjendatud ka osalemine ühingu järelevalveorgani tegevuses.

5) 1.5. Deposiidid ja bilansivälised nõuded /lk. 11 ja lisa 5/ Sihtotstarbeliste deposiitide (aastast 1996...1997) kajastamise eesmärk aruandes on arusaamatu, kuna see ei ole kooskõlas auditi eesmärgiga ja ei vasta auditi ajalisele perioodile (neid tehinguid on tehtud 1996 ja 1997). Seda enam, et nimetatud teemat on käsitletud eelnevates riigikontrolliaktides ning vastavalt Riigikontrolli ettepanekutele täpsustati toona ka Hüvitusfondi seadust. Deposiidid olid kuni nende lõpetamiseni fondi jaoks majanduslikult kasulikud tehingud. Nende seostamine fondi töötajatele 1996-1997 antud laenudega on ja oli meelevaldne, kuna lepingute sätted ei oleks võimaldanud Eesti Ühispangal laenukahjumeid deposiitide arvel katta isegi, kui pangal oleks laenudest kahjumid tekkinud. Ka laenude analüüsimisel selgus, et Eesti Ühispanga poolt Hüvitusfondi töötajatele laenude andmisel ühtegi seadust ei rikutud.

Nimetatud teema kajastamine 2002.a. majandustegevuse kontrolli raames on põhjendamata ning võib akti lugejaid viia ekslikule järeldusele, nagu oleks viimasel ajal fondis ebakorrektseid tehinguid tehtud. Deposiite ei ole lõpetatud ennetähtaegselt, kuna nendelt teenitud 7%-line aastaintress ületas oluliselt turuintressi, mistõttu oleks nende ennetähtaegne lõpetamine tekitanud fondile majanduslikku kahju. Deposiidid lõpetati ennetähtaegselt 21.04.2003 seoses aktivate realiseerimise protsessiga fondi lõpetamist silmas pidades.

6) Ettepanekud Hüvitusfondi juhtkonnale /lk. 11/ Kõik tehtud ettepanekud võtab Hüvitusfond (likvideerimisel) arvesse ja teeb tema kasutuses olevate võimaluste piires oma parima ettepanekutest tulenevate ülesannete täitmiseks.

<u>Hüvitusfondi (likvideerimisel) seisukoht kontrolliakti avalikustamise kohta</u>

Hüvitusfond on Kontrolliaruande eelnõu koostamise käigus esitanud Riigikontrollile ärisaladusena kaitstavat informatsiooni seoses tehingutega, mille tehingupartnerid ei ole lepingujärgsete kohustuste mittekohase täitmisega põhjustanud olukorda, kus kohustused oleks muutunud sissenõutavaks Hüvitusfondi poolt (sh AS TH Investeeringud, AS Viisnurk jpt).

Lisa: 1) "Hüvitusfondi provisjonide muutumine aastate lõikes".

Jürgen Ligi
nõukogu esimees

Madis Raidma
likvideerija

LISA - Hüvitusfondi provisjonide muutumine aastate lõikes

	1997	1998	1999	2000	2001	2002
laenuportfelli suurus		514,143,667	508,710,445	513,477,147	486,776,229	211,313,252
allahindluste jääk	18,741,969	78,054,622	82,151,964	95,304,137	64,039,068	51,885,796
hinnatud portfelli väärtus		436,089,045	426,558,481	418,173,011	422,737,161	159,427,456
allahindluse%		15.2%	16.1%	18.6%	13.2%	24.6%
provisjonide kulud/tulud		-59,312,653	-4,097,342	-13,152,173	31,265,069	12,153,272

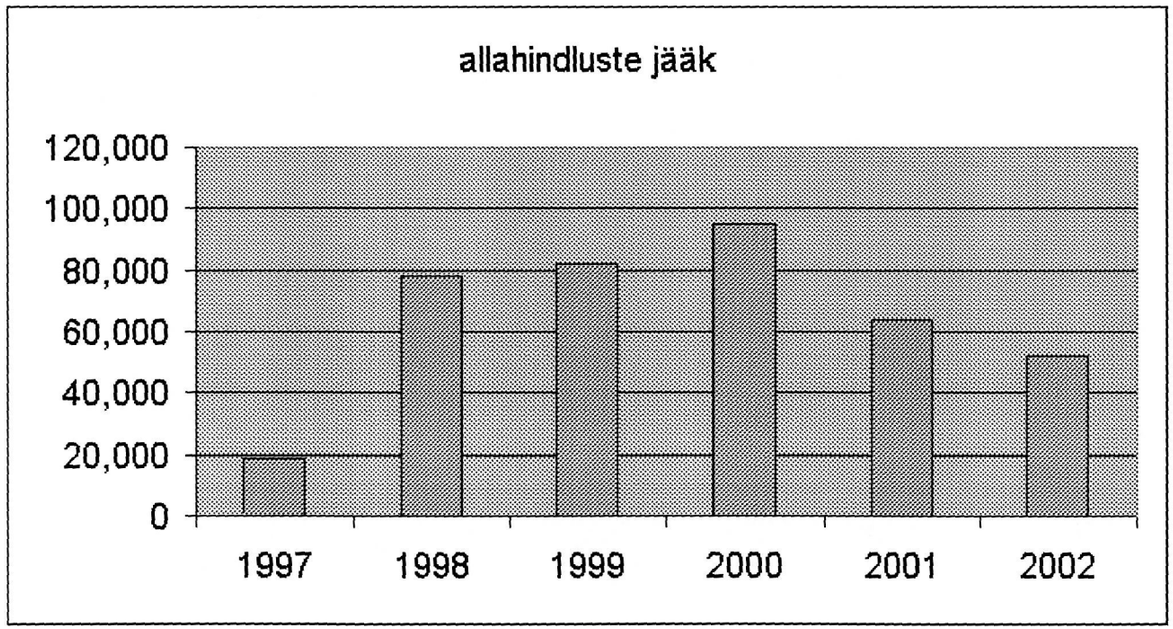

PÕLLUMAJANDUSMINISTEERIUM

Hr Jüri Kõrge
Peakontrolör
Riigikontroll

Teie 16.04.2003 nr 2-7.1-TR/03/471
Meie 23. mai 2003 nr 1.5-3/2304-1

Hüvitusfondi majandustegevuse kontrollaruande eelnõus tehtud ettepanekud seoses ASiga Werol Tehased

Lugupeetud härra Kõrge

Olen Teile väga tänulik asjakohaste tähelepanekute ja tehtud ettepanekute eest. Alljärgnevas esitan oma seiskohad nende küsimuste lõikes.

1. Rakendada meetmed AS Werol Tehased aktsiakapitali suuruse ümberhindamiseks, lähtudes ettevõtte finantsseisust aktsiate üleandmisel Põllumajandusministeeriumile.

Tutvunud kontrollaruande eelnõu lk 13 tooduga eeldan, et Te peate silmas üleantud aktsiate bilansilise väärtuse ümberhindamist, mitte aktsiakapitali suurendamist või vähendamist. Bilansilise väärtuse ümberhindamine on praegu mõnevõrra problemaatiline, sest sellisena seisab see üleandmise aluseks olnud Vabariigi Valitsuse korralduses ja üleandmise vastuvõtmise aktis. Etteulatuvalt vaadates peaks sellise ümberhindamise teostamiseks olema kaalukas põhjus ja praktiline vajadus. Kui me vaatame täna äriühingu majandusliku seisu, siis üksnes omandi üleandmine (Hüvitusfondilt riigile, Põllumajandusministeeriumi valitsemisele) seda ei muutnud. Äriühing on jätkuvalt kahjumis, tema omakapital on võrreldes üleandmise ajaga vähenenud ning seisuga 31.03.2003.a on riigile kuuluvate aktsiate raamatupidamislik väärtus 98 547 942 kr. Kuigi see erineb üleandmisel märgitud väärtusest (68 211 830 kr) on vahe praegu kahanev. Niisugune olukord kestab seni kuni avaldub tehtud ja tehtavate alljärgnevalt kirjeldatud otsuste mõju. Kuna valitsusasutust ei saa aktsiate valitsejana võrrelda investeerimisühinguga, siis puudub praktiline vajadus raamatupidamises arvele võetud aktsiate väärtuse pidevaks ümberhindamiseks. Leian, et kuni raamatupidamislik väärtus on kahanev üleandmisel märgituni ei ole aasta keskel olulist põhjust ega praktilist vajadust ümberhindluse järele. Asjaolude muutumisel, eelkõige aga aasta lõpus on otstarbekas see siiski teostada.

2. Nõuda ASi Werol Tehased nõukogult ülevaadet audiitorfirmade poolt osutatud puuduste kõrvaldamiseks rakendatud abinõude kohta.

RM 026894

Fr OLL
Kuupäev 26.05.2003 Reg nr 2-7.4-TR/03/4722

Lai 39/41
15056 TALLINN

Telefon 625 6107
Faks 625 6200

Reg nr 70000734
E-mail pm@agri.ee

Audiitorid märkisid ära peamiselt kadude ja inventeerimise probleemid.

Abinõud kadude vältimiseks
Vastavalt lepingutele oli ostukogus fikseeritud müüja riigis kaalutud ja tollitud määra järgi. Kuna Jõgeva raudteejaamas ei olnud raudteekaalu, kaaluti autod tehases. Nii saadi andmed partiide kohta, kuid puudusid andmed vagunite kohta. Seega vagunis võis olla vähem seemet aga kadu võis tekkida ka raudteejaamas ümberlaadimisel. Käesoleval ajal on Jõgevale raudteekaal ehitamisel. Samuti on tehtud otsus, et ostetakse vaid impordilepingutega kus tasumine toimub ostja kaalunäitajate alusel.

Põhiline nõukogu juhis seisneb aga selles, et juhatus peab võimalikult vähendama importseemne osakaalu, eriti võimalikult vältima oste Ukrainast ja Valgevenest. See ei ole ka perspektiivne arvestades eelseisvat liitumist Euroopa Liiduga. Tähtis on osta põhiosa seemnest Eestist (Eesti põllumajandustootjad on aasta aastalt suurendanud rapsi külvipinda), kuid täielikult ei saa veel importi välistada ilmastikuriski tõttu.

Inventeerimine
Tehases paigaldati 2002.a märtsis kaal seemnelao ja tootmise vahele, see võimaldab tooraine kuluks kandmist pidevalt jälgida ja mõõta. Lattu toodav seeme on mõõdetud auto kaalumisel enne mahalaadimist. Peamine küsimus millega pidevalt tegeletakse seisneb väljapressimisel kooki jääva õlisisalduse vähendamises.

3. Jätkata omanikupoolse selge nägemuse väljatöötamist ASi Werol Tehased tegevuse jätkuvuse ja tegevussuundade osas; võtta vastu põhjendatud otsused investeeringute vajaduse ja võimalikkuse kohta.

Äriühingu nõukogu on omaniku huvides võtnud suuna 0 kasumi saavutamisele, et valmistada äriühing ette aktsiate võõrandamiseks. Selleks on tehtud peamised otsused, mille kohaselt tuleb suurendada käibekiirust, vähendada importseemne osakaalu ja seemne varumist üle reaalse tootmisvõimsuse võõrvahenditega, vähendades nii ühtlasi seemneostu finantskokkuleppeid eelkõige hoiukulu osas OYga Avena Nordic Grain ja püüda selleks saavutada hoidmiskokkuleppeid otse tootjatega.
Kõne all on ka odavama ressursi kaasamise võimalus koostöös Maaelu Edendamise Sihtasutusega ning investeeringute teema seoses järgmise aastaeelarvega.

4. Otsustada, kas ASi Werol Tehased poolt tütarettevõttesse AS WT Tärklisetööstus tehtud 3 mln kroonise investeeringu kuludesse kandmine on seaduslik ja põhjendatud.

Kõnesolev investeering kanti kuludesse juhindudes konservatiivsuse printsiibist (eelnenud otsuse sisuks oli ASi WT Tärklisetööstus likvideerimine). Audiitor Andris Jegers (KPMG Estonia AS) leidis, et investeeringu kuludesse kandmine oli 2000.a põhjendatud otsus. Nendel teadaolevatel asjaoludel, ei ole põhjust pidada nimetatud otsust tagantjärele ebaseaduslikuks või –otstarbekaks. Isegi kui arvestada tänaseks sedavõrd muutunud asjaolusid, et AS Werol Tehased võib mitterahalise sissemakse eseme tagasi saada.

Lugupidamisega

Tiit Tammsaar
Minister

Indrek Grusdam 6256224

LL 010104

RAHANDUSMINISTEERIUM

Teie 16.04.2003 nr 2-7.1-TR/03/471

Riigikontroll

Meie 02.04.03 nr VII-7/4514

Kontrollaruanne "Hüvitusfondi majandustegevus"

Läbi vaadanud Riigikontrolli poolt esitatud kontrollaruandes "Hüvitusfondi majandustegevus" toodud järeldusi ja ettepanekuid ning analüüsinud rahandusministrile tehtud ettepanekuid esitame järgmised selgitused ning vabandame Hüvitusfondi lõpetamisega seotult vastuse andmisega viivitamise pärast:

1. Punkt 2. "Investeeringud tütarettevõtetesse" – *RK ettepanek rakendada meetmeid AS Werol Tehased aktsiakapitali suuruse ümberhindamiseks, lähtudes ettevõtte finantsseisust aktsiate üleandmisel Põllumajandusministeeriumile.*

AS Werol Tehased aktsiate valitsejaks on Põllumajandusministeerium, kellel on põhjendatuse korral eelkõige võimalik rakendada meetmeid AS Werol Tehased raamatupidamise korrastamiseks. Ühtlasi märgime, et põhimõtteliselt toetame selles küsimuses Põllumajandusministeeriumi poolt käesoleva kontrollakti kohta Riigikontrollile esitatud seisukohti.

2. Punkt 3 "Hüvitusfondi lõpetamine" - *RK ettepanek võtta seisukoht sihtotstarbelise reservi moodustamise osas fondilt kohtuotsusega välja mõistetud 94,5 milj krooni suuruse potentsiaalse kohustuse katteks.*

Hüvitusfond esitas AS-i Eesti Maapank (pankrotis) seotud kohtuvaidlusega 28.03.2003. a Tallinna Ringkonnakohtu otsuse peale kassatsioonikaebuse Riigikohtusse. Nimetatud pooleliolev kohtuasi anti üle 20.mail 2003.a Rahandusministeeriumile seoses Hüvitusfondi lõpetamisega. Kuna ringkonnakohtu otsus jõustub koheselt peale kohtuotsuse väljakuulutamist ja kuulub seega täitmisele, siis oli otstarbekas kohtuotsuse täitmiseks moodustada sihtotstarbeline reserv. Vastavalt Hüvitusfondi (likvideerimisel) likvideerijate 05.05.2003 otsusele moodustati vara kogum kohtuotsuse täitmise sihtotstarbega ja eraldati see muust varast sihtotstarbeliselt (sõltuvuses kohtuasja lahendist) deponeerides 88 482 332 kr. Hansapangas tähtajalise hoiuse lepingu alusel. Lähtudes Vabariigi Valitsuse 18.oktoobri 2001. a määruse nr 322 "Hüvitusfondi lõpetamise kord" §-st 9 andis Hüvitusfondi 20.mail 2003.a. Rahandusministeeriumile üle 02.05.2003 Hüvitusfondi ja AS Hansapank vahel sõlmitud tähtajalise hoiuse lepingul (hoiuse summa: 88 482 332 krooni) põhineva nõudeõiguse ning Püssi linna võlakirjad.

Suur-Ameerika 1
15006 Tallinn

Telefon: (0) 611 3558
Faks: (0) 696 6810
http://www.fin.ee

E-post: info@fin.ee
kantselei@fin.ee

Reg. kood 70000272

Nimetatud deposiit ja Püssi linna võlakirjad võeti vastu koos kohustusega anda deposiit koos lisanduvate intresside ja allesolevate väärtpaberite (Püssi linna võlakirjad) ning nendelt makstavate intressidega üle AS-le Eesti Maapank juhul, kui Riigikohus keeldub menetlusloa andmisest Hüvitusfondi poolt 28.04.2003 esitatud kassatsioonkaebusele ja AS Eesti Maapank nõuab kohtuotsuse täitmist. Samuti tekib kohustus nimetatud vara AS-le Eesti Maapank osaliselt või täielikult üle anda juhul, kui Riigikohus või Tallinna Ringkonnakohus oma lahendiga tunnustab AS-i Eesti Maapank õigust kõnealusele varale osaliselt või täielikult.

Ühtlasi märgime, et enne Hüvitusfondi lõpetamist paigutatud deposiitide ja omandatud osakute üleandmise seaduslikkuse üle otsustamiseks Riigikogu rahanduskomisjoni poole pöördumine on Riigikontrolli õigus. Samas juhime tähelepanu, et Riigikogu seadusandjana on aktsepteerinud võimalust Hüvitusfondilt 835 milj. krooni ulatuses vara üleandmiseks 2002.aasta riigieelarvesse. Seaduses "2002.aasta riigieelarve" oli ette nähtud artiklis 014.10. omanikutulu laekumine 835 milj. krooni, mis kavandati laekumisena Hüvitusfondi vara arvelt ning mille täitmiseks võttis Vabariigi Valitsus vastu 17.detsembril 2002.a korralduse nr 843-k (Hüvitusfondi deposiidilepingul põhinev nõude summas 835 000 000 krooni AS Hansapank vastu üleandmine Rahandusministeeriumile).

Lugupidamisega

Tõnis Palts
Minister

Tauno Tats
Asekantsler
kantsleri ülesannetes

Karin Silm 6 113 680 karin.silm@fin.ee